

Підрозділ II.3

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

БОГУЦЬКИЙ П. П.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції,
кандидат юридичних наук, заслужений юрист України

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЛІТАРНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ

Мілітарні правові системи, як складні утворення національних правових систем, потребують власного інституціонального вираження через відповідні механізми органів державної влади, де першість віддається правоохоронним органам. Такі правоохоронні органи мають спеціальний статус та зазвичай є спеціальними правоохоронними органами, де завжди присутня військова складова. Варто звернути увагу на той факт, що національні правові системи по-своєму генерують систему правоохоронних органів, складові такої системи можуть бути різними, що визначається різними чинниками, закладеними в організацію державної влади, у державний механізм. Для української держави актуальним наразі є віднесення до правоохоронної системи : 1) Національної поліції (донедавна міліції); 2) Служби безпеки; 3) Національного антикорупційного бюро; 4) Національної гвардії; 5) підрозділів фіскальної служби ; у тому числі митниці; 6) Державної прикордонної служби; 7) Військової служби правопорядку; 8) Державного бюро розслідувань. Особливе місце стосовно системи правоохоронних органів займає прокуратура, з невизначеним остаточно статусом і місцем у розподілі державної влади, однак з виокремленням у системі правосуддя відповідно до положень змін до Конституції України у частині правосуддя. Прокуратура здійснює активний вплив на правоохоронну систему через передбачений законодавством механізм нагляду за додержанням правоохоронними органами у їхній діяльності законів, а також шляхом безпосередньої участі у правоохоронній діяльності через реалізацію повноважень з нагляду, визначену законом можливість відкривати кримінальні провадження, здійснювати процесуальне керівництво, підтримувати державне обвинувачення у судах. Такі повноваження прокуратури дозволяють забезпечити кримінальне переслідування осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, а тому не виключають

присутності прокуратури у правоохоронній системі держави із визначенням особливого статусу та повноважень.

З огляду на вищезазначене, військові правоохоронні органи входять до системи правоохоронних органів держави, де займають особливе місце, оскільки здійснюють свої правоохоронні повноваження в утворених відповідно до чинного законодавства військових формуваннях і навіть ширше — у воєнній сфері.

Такий статус військових правоохоронних органів є цілком прийнятним з огляду на положення та вимоги законодавства стосовно організації та проходження військової служби, забезпечення воєнної безпеки.

Військові правоохоронні органи забезпечують військовий правопорядок; у цьому, власне, полягає їхнє особливе призначення, а тому визначені законодавством функції щодо забезпечення військового правопорядку здійснюють активний вплив на формування змістовної та сутнісної характеристик військових правоохоронних органів.

Військовий правопорядок вимагає присутності правоохоронних органів, для яких є природнім військовий устрій, які мають воєнну форму внутрішньої організації та загальної структури, що послідовно відтворює структуру військових формувань, відповідає військово-адміністративному поділу держави. Проте, маючи цілу низку особливих характеристик, військові правоохоронні органи не виключаються із загальної національної системи правоохоронних органів, а навпаки — підсилюють зазначену систему як функціонально, так і змістовно, утворюючи сприятливі умови для виконання військовими формуваннями, насамперед, Збройними Силами держави, важливого соціального завдання — забезпечення воєнної безпеки.

Вплив військових правоохоронних органів на вирішення важливих питань щодо забезпечення воєнної безпеки здійснюється через низку ніби другорядних чинників, проте занадто важливих у їхньому антропологічному вимірі. Ми не можемо недооцінювати такі чинники і не маємо жодних підстав для ігнорування першопричини воєнного успіху, яка полягає у чіткому, бездоганному, якісному, своєчасному виконанні військовослужбовцями, особовим складом військових підрозділів поставлених перед ними бойових завдань, що стає можливим у першу чергу за рахунок дисциплінованості, за рахунок високого рівня правопорядку.

Система військових правоохоронних органів є складною за своїм змістом та структурою, проте необхідно виходити з головного — призначення такої системи полягає у забезпеченні високого рівня бойової готовності військ, що визначається відповідним станом військової дисципліни та військового правопорядку, готовністю військовослужбовців виконати завдання за призначенням.

У побудові структури військових правоохоронних органів необхідно виділяти чотири визначальні її характеристики: 1) охорона військового

правопорядку у військових частинах і підрозділах, а також — у місцях дислокації військових частин; 2) притягнення військовослужбовців до адміністративної відповідальності за вчинені адміністративні правопорушення; 3) кримінальне переслідування за скоєні кримінальні правопорушення, здійснення досудового розслідування; 4) проведення оперативно-розшукової та контррозвідувальної діяльності у військових частинах і військових підрозділах. На функціонування системи військових правоохоронних органів активно, впливають: 1) прокурорський нагляд за додержанням законів органами, які здійснюють оперативно-розшукову, контррозвідувальну діяльність та досудове розслідування; 2) здійснення військовими судами правосуддя у кримінальних провадженнях стосовно військовослужбовців. Таким чином, інституціональне забезпечення мілітарних правових систем реалізується через військові правоохоронні органи, які утворюють певну систему відокремлених у національних правоохоронних системах, наділених повноваженнями щодо протидії військовим правопорушенням та підтримання військового правопорядку інститутів, діяльність яких спрямовується на забезпечення воєнної безпеки.

КОРМИЧ А. І.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції,
кандидат історичних наук, доцент

ВНЕСОК КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ У ПРОДУКУВАННЯ ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ІДЕЙ В УКРАЇНІ XVII–XVIII СТОЛІТЬ

Формування державотворчих теорій, які б відповідали інтересам та потребам суспільства, на різних історичних етапах нерозривно пов'язане з розвитком системи освіти, головне, із становленням інститутів вищої освіти. Саме викладачі та випускники провідних навчальних закладів виступали у якості розробників передових ідей та ініціаторів впровадження їх в життя соціуму.

Яскравим прикладом може слугувати Києво-Могилянська академія, що з періоду заснування та й у теперішній час виступає осередком зародження передових ідей щодо державотворення в Україні. Саме цей навчальний заклад здійснив великий вплив на розвиток науки, освіти, культури українського народу, сприяв національному відродженню та боротьбі за національну незалежність. Навколо нього гуртувались науковці, громадські і церковні діячі, які не лише формували суспільний